

الرشاد

سری ۱۳۰۰

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ديني . علمي . ادبي . سياسي هفته لقی مجموعه اسلامیه در آتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ح . اشرف اریب

جلد ۱ - ۸

۱۶ رمضان ۱۳۳۰ پنجشنبه ۱۶ اغستوس ۱۳۲۸

عدد ۲۶ - ۲۰۸

اغتشاش چیقارمالری احتماله بناءً وجودینی اورتادن قالدیرمایه قرار ویردیلر .

بوقرار اوزرینه غلام حیدر خانک وزیر (رضوان) ایله (غلام معزالدین) نامنده بر حریف سرور خانک قتلنه مأمور اولارق ده وادی یه کلدیلر . ومقتضای مأموریتلرینی ایفا ایله یه رک جسد مقتولی اوراده کی بر دیوارک دینه دفن ایله دیلر . وظیفه مأموره لرینی اجرا ایتدک لرینی اثبات ایچین ده سرمقطوعی آلوب غلام حیدر خانه کتیردیلر .

§

دیگر عمجه زاده لرم القدوس واسحق خانلر ، سرور خانک باشنه کان فلاکتدن خبردار اولدقلری حالده میمنه طرفنه کتیدیلر .

میمنه والیسی (دلاور خان) بونلرک ورودینی ایشیدنجه اخذ و کرفتلی ایچین اوراده کی تورکمنلره امر ویردی . فقط تورکمنلر :

— بز ، عبدالرحمن خانک عمجه زاده لرینه تعرض دکل ، عمرمن اولدجه کندیلرینه خدمتله افتخار ایدرز . دییه رک ایکی بیک قدری مشارالیه مانک نزدینه کلدیلر .

(دلاور خان) شوحالی کورونجه عبدالقدوس واسحق خانلری ، (محمد ایوب خان) طرفندن توقیف اولونمالری ایچون هراته کیمه یه تشویق ایتدی .

منجی

طاهر المولوی

مَقَالَات

حق

۲

دیورلرکه (*) :

«حق» لك مبدأ نهدر ؟ بو مسئله «وظیفه لك مبدأ» ی کبی مختلف صورتلره حل اولونمشدر :

(۱) اون سکزنجی عصر فیلو سوفی هلوتیوسه Helvetius ه کوره حقلک مبدأ principe ی «آرزو désir» در . آرزو اولونان هر شیء ده حق وازدر . فقط ایکی شخص ، عینی زمانده عینی ماده یی ایستلرله بونلردن هر برینک حق ناصل تعین اولوناجق ؟ اک بویوک حقه ، اک شدتلی آرزومی نائل اولاجق ؛ اوحالده آرزونک بوشدتی ناصل تقدیر اولوناجقدر ؟ شبهه سز بو ، هر برینک صرف ایده جکی غیرته ونهایت الله ایده جکی موفقیته کوره تعین ایده جکدر . بویله لیکله «هلوتیوس نظریه سی» شو صورتیه منجر اولویور : هر کس ، قوتلی اولمق شرط ضروریسیله ، آرزو ایتدیکی شیء نائل اولمق حقه مالکدر : حق ، قوتدن عیارتردر .

(۲) صوک عصر ابدالرنده یتیشن فیلسوف ده ستوت دوتراسی Destutt de Tracy ؛ حقلک منشائی (احتیاج) ده بولویور . برتعدیل ،

(*) فلسفه لك «مبدأ حق» بحثی اقباس ایدیور .

(سردار اسحق خان) ه یول مصرفی ، قویروقدن طولمه آلتش تفنک واون ایکی بیک فشنک ووروب ترکمنلره خطاباً یازیلش مکتوبلر ایله سمرقنددن اعزام ایله مشدر .

مشار الیهما ایله عبدالقدوس خان ، ترکستانه واصل اولدقلری اثناده (غلام حیدر خان) ایکی اوچ بیک قیزیل باش سواریسینی بونلرک اخذ و کرفته مأمور ایتدی .

«بو (غلام حیدر خان) (وردک) طاقه سندن اولوب (شیرعلی خان) زماننده (کرینلک - بیکباشلیق) رتبه سینی احراز ایله مش و (محمد یعقوب خان) ک دور امارتنده بلخ حاکمکنه تعین اولونمش ، منصب جدیدینه کچنجه (غدرخان غزلباش) ی (شیرخان) حاکمکنه ، (غلام معزالدین خان ناصری) یی (سرپل) حاکمکنه (محمد سرور) ی ده (آغچه) حاکمکنه نصب ایله مشدی .

عمجه زاده لرم ، غلام حیدر خانک تشبثدن خبردار اولونجه - مقابله یه قوتلری اولمادیی ایچین - بلخ طریقنی بیراقوب شیرخان جهته کتیدیلر و یولده شیرخان حاکمه - که قیزیلباش ایدی - برکاغد یازدیلر . احتمال که حاکم موما الیه ، بونلره برامید ویرمشدی . کیجه یاریسی شیرخان خارجه کلدکلی صیراده سرور خان ، شهره کیدوب حاکمه کوروشمک فکرنده بولوندی . برادرلری منع ایتک ایسته دیلر سه ده دیکله مه دی و :

— بنی براقیرسکنز ، یاخود سزی تفنکله اورورم ! دییه رک (شربت علی) نامنده کی خدمتکاری ایله کیدوب قلعه قایسینی چالدیلر و : — کیمسکنز ؟ سؤالنه :

— جنرال غلام خیدر خاندن شیرخان حاکمه برکاغد کتیریوروز جوابی ویردیلر .

قابی آجیلوب بونلر ایچری یه کیردیلر سه ده قاره قول مأموری سرور خانی طانیدینی جهته :

— شهره کیرمکدن مقصد کز نهدر ؟ دییه صوردی . سرور خان مقصد دخولی آکلاتدی . مأمور :

— شمیدی دونوب کیدیکنز . یوقسه حاکم سزی اسیرایده جکدر . یارین سواریلر کزله کله جک اولورسه کز اهالی ایله برلکده سزه مطاوعت ایله یه جکز . دیدی سرور خان ، نم بدخشانی تسخیر ایتدیکی ضمناً ایشیتش اولقله برابر بوسوزی دیکله مه دی :

بورانک حاکمی بنی دعوت ایتمشدر . کیدوب اونک النی ، ایاغی اوپه رک کندیسنه اطاعت ایله یه جکم جوابی ویردی . نهایت حاکم حضورینه کوتورولدی والی ایاغی باغلانوب بریکباشی ایله برمفرزه یه تسلیم (دشت ارزنه) طریقله (مزار شریف) ده بولونان غلام حیدر خانه کونده ریلدی . مفرزه ایله بدبخت اسیر ، صاچیلان (ده وادی) یه کلدیلر و اورادن غلام حیدر خانه سرور خانک کرفتلی مشعر خبریوللادیلر . غلام حیدر خان ، ارکان حکومتیه مشاوره دن صوکرا سرور خانک ورودی دویولاجق اولورسه کوهستان واوزبک طاقه لرینک

سیاست

ملاحظات متنوعه

مرد ربانی کچن ملاحظات متنوعه فقره لرینک برنده عددی
جماعت در قلیل اولان ملت را یچون زمانم زده استقلال سیاسی اوزره
ادامه موجودیتک امکائی قلاممقدمه اولدیغندن بحث ایدلمشیدی . دنیانک
برجوق اقسامنی استیلا ایتیش وهر کیتدیکی یرده وضع حاکمیت ایتیش
اولان طوائف اترک کندیلری ایچون مضر پک چوق خطایای
سیاسیهده بولندقلری حالدده بویوک برمنزیت سیاسیه دخی کوستره کیشلر .
درکه بوده کندیلرینه ملحق اولان طوائف سائر مسئله نی کندیلریله
برصاییش اولمیرددر . ترکر ایچون دین وملت بردر . بناء علیه
غل نقیاقندن و غرض مضر شقاقندن آزاده اوله رق ترکک عالمده
یاشایان هر طائفه معنای و ماده متعم اولور و جان کولکدن اولان بوکی
اختلاط سببیه ترکرده قوت قزانور . یدالله مع الجماعه نصیح شریفی ده
ذاتاً معلوم دکلی یا ؟

ممالک سلطنت عثمانیه نك ولايات مهمه سندن بریسنده ساکن اوفاق
برطائفه واردرکه اصلاً بنی اسرائیلدن منشعب ایکن بيلم هانکی
تاریخده اعلان اسلامیت ایتیشلردر . بوطائفه افرادی جمله مزجه
مسلمان طانیلیور ؛ لسانلری ده ترکجه در . اصلاً منسوب اولدقلری
ادعا ایدیلن جماعت موسویه ایله قابو بر قومشو بولندقلری حالدده
آره لرند و حده دلالت ایدر بر رابطه قلاممشدر . مناسبت
صهریت ده جاری دکل ؛ بریسنده لسان عائله اسکی اسپانیولجه ،
دیگرنده ایسه ترکجه در . اسلامه کلن اشخاصه دوغمه دهاطوغریسی
مهدی تسمیه اولندیغنی معلوم ایسهده مهتدیک صفی موقت و آنی
اولمق اقتضا ایدر . دائره هدایت کیردکدن صوکره مسلمان صاییلورلر
بیتر ؛ ایمدی امت اسلامییه آرتق آنلرده بر علامت فارقه کورمک
ایستمز . حالا برطائفه مهتدیه صفتی التزام ایدن افراد مذکوره
ایسه اوصاف و مزایای ملیهده آهنگ حاصل ایدن عبادت و صهریت
خصوصلرنده جماعت معظمه مسلمندن معتزل بر طور حیات التزام
ایدوب کیتمکده در . بوایه بزم ایچون جداً تأسف اوله جق برحالددر .
مسلمان صفتی آلان برجماعت هر حالدده وحدت اسلامک الک بویوک
برسبب تحصیل اولان امر ازدواجده آیریلق غیریلق کوتمه ملیدر .
زمانم اعصار جاهله یادکاری اولان اعتقادات غریبه نك رواجمه مساعد
اولماق لازم کلور . کوکل ایستردی که سلائیکه منسوب اولان ذکی ،
چالیشقان ، کارگذار او طائفه صغیره هر خصوصده سائر افراد مسلمنه
ایله همحیات اوله . پک اعلا بیلورلر که سائر افراد مسلمنه نك آغوش
اخوتی کندیلری ایچون آچقددر . دین فطرت اولان و محادنت بشرک
الک مؤثر برواسطه سی بولنان اسلامیه انتساب ایدنلره لایق اولان ده بودر .

« نیکور » ك cyrénaisme . منجر اولان مذهبیه بکزه بور .
آرزولر ؛ ثباتسز واکثراً جعلی در . احتیاجلر ایسه ثابت ، طبیعی در ،
هر کسده عینی شی در . هر فردک امنیته ، حریت ، تملک احتیاجی واردر .
اوحالدده امنیت ، حریت ، تملک برحق در . فقط « آرزو » ایله احتیاج ، ک
حدودنی تثبیت ایتک ممکن دکدر ترقیات مدنییه ؛ اولجه آنجق بر
« آرزو » دن عبارت اولان شیلری ، بوکون « احتیاج » صورتنده تجلی ایتدیر بور .
بونکله برابر عینی مشکل بورادهده واردر ؛ ایکی آدم ، عینی شیئه قارشی مساواة
عرض احتیاج ایدرلرسه بولردن هر برینک حقنی هانکی قاعده تعیین
ایده جکدر ؛ بوقاعده « نفس احتیاجات des be soins eux-mêmes »
دن استنباط ایدله من ؛ ینه بوقاعده ، بر فکر سببیت اولامانجه ، اولکی
کبی بوده بر « واقعه تجربیه » دن ، بر « قوت » دن باشقه برشی دکل
دیمک اولور .

(۳) اوحالدده بونظریات - اختیاریه Les théories empiriques

« هوبز Hobbs » ك « حق قوتدر . » نظریه سنه منجر اولویور :
« حقیقت حالدده یا پایله جککز هر شیئی ، یا بمق حقنهده مالکسکز . »
لکن « حق ، قوتدر . » قضیه سی یا « تحلیلی Analytique »
یا « تألیفی Synthétique » در . برنجی صوته کوره ؛ الدن کلن
هرشی « یا پایله جک » ، اک قوتلی اولان دائماً ایسته دیکنی یا بیوریه جک
دیمکدر . آنجق حق بویله « قوت » ایله عینی سویه قوتیق ، اوئی
انکار ایتک دیمکدر . اوحالدده « حق ، قوتدر » دییه جک یرده دها
ساده برشکلده « قوت ، قوتدر . » یا خود اصطلاح خلقه کوره :
« قوته هیچ برمانه قارشی طوراماز . - الحکم لمن غلب » دینیور ملیدر .
ایکنجی صورتیه یعنی قضیه نك تألیفی اولماسنه کوره ؛ بوقضیه ،
بدیهی اولاماز ، سز ، اک قوتلی اولابیلر سکز ، فقط بو ؛ یا بمق قدرتنه
مالک اولدیغکز شیئی ، صورت مشروعهده یا بمق ایچون بر سبب
بولندیغنی اثبات ایتمز .

اوحالدده « قوت » ك مشروع اولدیغنه صل بر دلیل اقامه ایتمه لیدر ؛
شو بولده استدلال ایتمکدن باشقه چاره یوق کبی کورونیور ؛ بن موفق
اولدوغم مدتیجه جناب حقده بنمله برابر اولویور دیمکدر ؛ قوت اینسه
اراده الهیه نك بر تجلیسی در . اوحالدده اوک قارشی طور مق کفر آمیز اولور .
فقط هیچ برشی « قوت » ك بواسرار انکیز « خاصیت caractère »
ندن دهاز یاده مظلم و قابل اعتراض اولاماز . جناب حق ، « بر قدرت
عمیا puissance aveugle) دکدر ؛ او ، هرشی دن اول مسبب
الاسباب وحکیمدر . بونکله برابر انسانک مالک اولدیغنی قوت ، دائماً
محدود و متحولدر ؛ بوکون حق اولدوغنی ادعا اولنان برشی ، یارینک
حقنه ضد اولابیلر . بوندن آکلاشیلیور که قوت ، « حق » ك خاصیتلرندن
هیچ برینه مالک دکدر . او ، بالعکس نسبی و متحولدر . اوحالدده قوت ،
هیچ بر صورتله « حق » ی تأسیس ایده من ؛ او ، آنجق حق خادم
اولدیغنی زمان مشروع اولابیلر . عدالتسز بر قوتک مظفریتلرینه قارشی
داًما استقبالک تلافی و تصحیحلرندن ، اعدادلرندن امید وار بولونماغه
امکان مساعده واردر .

عبد اللطیف نوزاد